

УДК 378(477)(477.87):327

А. БЕЗВЕРХНІЙ

ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ І ВИМОГ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

У статті розглядаються напрями реформування вітчизняної освіти у світлі Болонського процесу. Проаналізовано переваги та виклики, які несе запровадження Болонської системи для ВНЗ України.

Увагу зосереджено на освітній і науковій діяльності вищих навчальних закладів України, зокрема Закарпатського державного університету, щодо реалізації завдань інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

***Ключові слова:** інтеграція в європейський освітній простір, Україна, Європейський Союз, Болонський процес.*

Як наголошується в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, останнім часом зроблено конкретні кроки щодо інтеграції вітчизняної вищої освіти в міжнародний освітній простір. У 2005 році Україна приєдналась до країн Європи, які підписали Болонську декларацію, спрямовану на створення єдиного європейського простору вищої освіти.

Інтеграція України в європейський освітній простір потребує вироблення і впровадження нових підходів, серед яких творче використання досвіду сусідніх з Україною держав - членів ЄС; адаптування законодавства Украї-

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

ни до вимог Болонського процесу; спільна підготовка фахівців у європейських вузах та обмін випускниками; вирішення проблем юридичного визнання дипломів українських вузів у країнах ЄС; створення умов для закріплення фахівців, що закінчують навчання; недопущення «відтоку мізків» з нашої держави; підготовка фахівців, спроможних захистити інтереси України у жорстких умовах світової конкуренції, враховуючи членство в СОТ та інші виклики.

Актуальність теми статті зумовлена передусім тим, що сьогодні як ніколи гостро постала проблема подальшого розвитку вітчизняної освіти за умов складної ситуації в економічній і духовній сферах, який слід розглядати тільки у контексті тенденцій розвитку світових освітніх систем, у тому числі європейських.

Отже, актуальними є дослідження проблем адаптації законодавчої і нормативно – правової бази вищої освіти України до світових вимог, напрямів вдосконалення національної вищої школи і шляхів її модернізації у світлі Болонського процесу, вивчення й аналіз інноваційних підходів до розвитку вищих навчальних закладів України.

Серед українських дослідників зазначеними проблемами професійно займаються В.Кремень, С.Ніколаєнко, В.Луговий, В.Журавський, М.Згуровський, І.Артюмов, П.Атаманчук, Ф.Ващук, О.Ващук, Ж.Таланова та інші.

Важливе значення проблемам інтеграції України в галузі освіти і науки приділяє НН Інститут євроінтеграційних досліджень Закарпатського державного університету, який у 2007-2011 рр. на замовлення МОН України виконував наукову роботу щодо розроблення питань європейської і євроатлантичної інтеграції і включення їх до програм підготовки фахівців з вищою освітою зі спеціальності «Міжнародні відносини».

Мета дослідження – обґрунтування напрямів реформування вітчизняної освіти у світлі Болонського процесу, здобутків і переваг, а також викликів, які несе запровадження Болонської системи для ВНЗ України.

Об'єкт дослідження – освітня і наукова діяльність вищих навчальних закладів України, зокрема Закарпатського державного університету, щодо реалізації завдань інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і практичних аспектів реалізації вищими навчальними закладами України, зокрема ЗақДУ, завдань інтегрування в європейський освітній простір.

Виклад основного матеріалу. Аналіз сучасних особливостей інтеграції українського освітняського простору у західноєвропейський необхідно розглядати, на нашу думку, під кутом зору практики реалізації Болонського процесу в Україні. У відповідному розпорядженні Міністерства освіти і науки України стосовно приєднання до Болонського процесу прямо зазначається: «Україна розглядає розвиток своєї системи освіти в контексті європейської інтеграції».

Між тим Закон України «Про вищу освіту», прийнятий у 2002 році, вже не в повному обсязі відтворює нові цілі та завдання реформування національної системи вищої освіти в контексті європейських вимог, у певній мірі гальмує відтворення інтелектуальних і продуктивних сил суспільства.

Слід зазначити, що у вітчизняній системі вищої освіти за роки незалежності відбулися значні реформи, що відповідають засадам Болонської декларації:

- введено ступені бакалавра і магістра (додаток до диплома було запроваджено значно раніше);

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

- введено систему циклів вищої освіти (отримання повної вищої освіти – кваліфікації спеціаліста або магістра неможливе без завершення першого циклу – бакалаврату);
- запроваджено кредитний вимір трудомісткості навчальних дисциплін (ще у 1994 році);
- сьогодні за кордоном навчається студентів і працює викладачів та науковців значно більше, ніж до 1991 року;
- розширюється співпраця із закордонними навчальними закладами в галузі навчання і досліджень [4].

З метою приєднання до Болонського процесу в Україні було розроблено низку нормативно-правових актів для удосконалення системи вищої освіти, зокрема, було введено перелік кваліфікаційних рівнів спеціалістів.

Загалом вища освіта України, має певні здобутки у цій сфері: створено необхідну правову основу функціонування вищої школи, сформовано розгалужену мережу вищих навчальних закладів (ВНЗ), оновлюється перелік професій, у навчальний процес стрімко входять сучасні інформаційні технології, поглиблюється міжнародна інтеграція.

Однак авторитетні вітчизняні дослідники наголошують на комплексі суперечностей між перевагами та загрозами, які несе в собі запровадження Болонської системи в Україні [Див: 6-10].

Їх побоювання, зокрема викликає те, що транснаціональна діяльність, подібна Болонському процесу, може в кінцевому підсумку призвести до посилення наднаціонального контролю з боку ЄС [6].

Більшість українських та зарубіжних викладачів-практиків вже сьогодні непокоїть те, що Болонська

система завдяки модульній системі формує у студентів вузькоспеціалізоване мислення, в той час як університет має орієнтуватись на фундаментальну науку і готувати всебічно розвинену людину.

Введення кредитно-модульної системи, на їх думку, призвело до стрімкої деградації національної вищої освіти, оскільки оцінювання знань частинами не дає студентові цілісної уяви про предмет та не сприяє засвоєнню системних знань.

Недостатньою є матеріальна база національних (вітчизняних) університетів для повного запровадження Болонського процесу, особливо що стосується комп'ютерного забезпечення. Однак найгірше те, що кожен український ВНЗ, якщо не кожен викладач, розуміють Болонський процес по-своєму. На практиці це призводить до того, що європейські стандарти у вітчизняних умовах реалізуються досить дивно [6].

Щодо кількості студентів у групах, то вона не відповідає кількості студентів у європейських університетах. Як наслідок, не всі студенти опитуються, зменшується ймовірність отримати відмінну оцінку. Тобто Україна одержала стару п'єсу, але з новим аранжуванням: по суті, програми по старій навчальній системі були «втиснуті» у більш короткі часові рамки, а як результат, для особистої самореалізації, вільного вибору предметів, проведення тематичних семінарів, ділових ігор, практики просто не залишається часу.

Наразі реформи освітньої системи на Болонських засадах, які мають полегшувати студентам доступ до навчання за кордоном, насправді носять більше бюрократичний характер.

Отже, наразі потребують подальшого скрупульозного аналітичного дослідження такі визначальні умови

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

ефективності запровадження Болонської системи в Україні:

- кореляція повного запровадження Болонської системи в Україні із нехтуванням національної специфіки;
- кореляція факту участі студента у міжнародних програмах обміну на підвищення його/її компетентності за обраною спеціальністю при вступі до українського вузу;
- кореляція запровадження Болонської системи в Україні та визнання українських дипломів в ЄС [7].

Відомо, що між Україною та ЄС не існує угод, що регулювали б здійснення професійної діяльності в тих галузях, щодо яких у ЄС діє спеціальна процедура визнання дипломів. Тому громадяни України не мають права практикувати ці професії у країнах – членах ЄС. Щодо решти професій, здійснення яких не врегульовано на рівні ЄС, визнання дипломів українських навчальних закладів відбувається відповідно до нормативних актів країн-членів і згідно з бажанням працедавців. Жодних заходів сприяння цьому визнанню ЄС не здійснює [8].

Взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені і вчені звання здійснюється також на підставі двосторонніх міжурядових угод, і хоча Україна має такі угоди з 24 країнами світу, серед них європейських країн лише шість: Болгарія, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина та Франція (лише щодо визнання наукових і вчених ступенів).

Сказане дозволяє зробити висновок про те, що, очевидно, попри всі складності і протиріччя, потреба формування єдиного освітнього і наукового простору є об'єктивною і незворотною. Однак її реалізація вимагає посилення уваги до національних особливостей, створення

умов для виявлення та задіяння в суспільне виробництво безмежних природних здібностей особи, їх розвитку, використання нових методів і методик, уникнення в навчальному процесі формалізму, бюрократизму, надмірної універсалізації його форм і методів.

Якщо коротко сформулювати гальмівні чинники інтеграції вищої школи України до європейського освітнього простору, то вони полягають у наступному [8].

- Інтегральним фундаментальним результатом комплексного Болонського процесу протягом останнього періоду, поміж іншим, слід уважати формування європейської концепції якості вищої освіти. За великим рахунком, саме ця концепція покладена в основу Болонської стратегії в новій декаді років. Якість залишається **серед головних пріоритетів** „болонізації”. Водночас в умовах непомірного кількісного зростання закладів вітчизняної вищої школи і разом з тим відсутності національних ВНЗ серед високореєтингових університетів світу проблема якості вищої освіти в Україні також виходить на перший план.
- Оновлення законодавства про вищу школу має відбуватися на основі узгодженої національної концепції якісної вищої освіти, сумісної з європейською концепцією якості вищої освіти. У протилежному випадку виникає реальна небезпека прийняття неякісного суперечливого законодавства, а до того ж сам процес законотворчості буде ускладненим, уповільненим. Тобто до формулювання частинно конкретних законодавчих норм необхідно визначитися із загальноконцептуальними положеннями щодо вищої освіти.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

- Очевидним і найбільш серйозним фактором низької якості вітчизняної вищої освіти слід визнати непомірно (відносно реальних ресурсів і резервів) велику, деформовану мережу вищої школи, що склалася за роки незалежності країни без урахування реальних можливостей і доцільності.
- Протиріччя між потребами і вимогами сучасного суспільства до фахівця і реальним рівнем його підготовки у вищих навчальних закладах. Нинішня система вищих навчальних закладів, їх структура, діяльність не повною мірою забезпечують сучасний рівень надання освітніх послуг.
- На міжнародному рівні Україна не представлена в жодному з основних рейтингів найкращих університетів. Вона займає 100-е місце за використанням у навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій.
- Існує дублювання підготовки з окремих напрямів і спеціальностей у межах певного регіону за рахунок відсутності чіткості профільних напрямів кожного ВНЗ.
- Надто «роздутою» є кількість навчальних напрямів і спеціальностей. Системи вищої освіти розвинутих країн мають аналогічні цифри на 5 порядків нижче.
- Надмірна кількість пільг при вступі до ВНЗ продовжує обмежувати доступ до вищої освіти абітурієнтам з високим рівнем знань.
- Доступ до якісної освіти особам з особливими потребами залишається обмеженим.

- Рівень забезпеченості в окремих ВНЗ (особливо філіях) сучасними засобами навчання становить приблизно 30%.
- Основні статті видатків бюджету спрямовані не на підвищення якості освіти, а на виплати зарплати, стипендії та комунальних платежів (понад 70% усього фінансування).
- Відсутність єдиного освітнього простору. Сьогодні ВНЗ перебувають у підпорядкуванні різних міністерств і відомств.
- Немає єдиних державних норм визначення вартості освітніх послуг.
- Зростає розрив між вищою освітою та ринком праці, освітянами та працедавцями. Так, щороку скорочується кількість випускників ВНЗ, які одержують направлення на роботу. Основні причини такої негативної тенденції полягають у невідповідності знань, умінь і навичок випускників вимогам працедавців; незакріпленості теоретичних знань студентів на практиці; невідповідності освітньо-професійної структури випускників запитам галузей економіки. Українські роботодавці не бажають інвестувати в освіту: доказом цього є низький рівень оплати юридичними особами навчання студентів.
- Ослаблено зв'язок вищої освіти з наукою, що виявляється в скороченні наукових досліджень, що ведуться ВНЗ. Крім того, приватні ВНЗ, як правило, загалом не займаються науково-дослідною діяльністю.
- Університети перестали відігравати роль методологічних центрів, новаторів суспільних пере-

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

творень. Це зумовлено низьким рівнем автономії вітчизняних ВНЗ [11].

З метою активізації процесу реформування вищої освіти відповідно до умов соціально-орієнтованої економіки та інтеграції України в європейський освітній простір дослідники цього процесу пропонують [11]:

- легалізувати існування в українській системі вищої освіти таких ступенів вищої освіти: доктор філософії, магістр, бакалавр; замість словосполучення «науковий ступінь» вживати «академічний ступінь» (слово «науковий» у загальновищій термінології західних країн стосується природничих, але не гуманітарних наук, тоді як слово «академічний» стосується і перших, і других);
- надати ліцензованим університетам (ВНЗ) виняткове право присуджувати усі академічні ступені (у тому числі ступінь доктора філософії) і видавати випускникам ВНЗ відповідні документи про освіту;
- надати вищим навчальним закладам виняткове право проводити атестацію викладачів щодо присвоєння їм вчених звань;
- забезпечити автономію університетів (ВНЗ); дати їм виняткове право: оцінювати іноземні документи про освіту для зарахування на навчання чи прийняття на роботу до цих ВНЗ; право визначати зміст освіти (і, відповідно, законодавчо визначити те, що науково-методична база для підготовки фахівців, навчально-методичні матеріали, як за змістом, так і за формою, встановлюються винятково окремими університетами / ВНЗ); визначати умови прийому студентів; забезпечити фінансово-господарську автономію ВНЗ тощо;

- істотно обмежити зміст державного і галузевих стандартів вищої освіти, зокрема через встановлення більш загальних вимог до освітніх і освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти і видлучення освітньо-професійних програм підготовки (ОПП) з переліку стандартів вищої освіти (позаяк університети повинні мати виняткове право самостійно розробляти і затверджувати ОПП);
- ліквідувати в майбутньому поняття ліцензійного обсягу; встановити, що максимальна кількість студентів ВНЗ може визначатися кадровим забезпеченням; наявною навчально-матеріальною базою; відповідним замовленням держави або приватними установами;
- проводити акредитацію відповідно до критеріїв визначення якості освіти, визнаних Міжнародною Мережею Агенцій з Оцінки Якості Вищої Освіти і у тісній співпраці з цією мережею; встановити принцип необов'язковості офіційної (державної) акредитації, як такої, що є підтвердженням відповідності отриманої освіти потребам окремих професійних галузей в Україні, однак не є умовою продовження терміну дії ліцензії [12].

Отже, можемо стверджувати, що зрослі завдання з реформування вітчизняної освіти в Україні, її адаптування до європейських стандартів і вимог у світлі Болонського процесу потребують подальшої концентрації на дослідженні його актуальних проблем, зокрема у зв'язку з уточненням принципів і пріоритетів, пролонгації цього процесу до 2020р.

Закарпатський державний університет (ЗақДУ) – державний вищий заклад освіти, підпорядкований Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України, відне-

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

сений до групи класичних університетів, акредитований за IV рівнем в цілому. Метою і основним завданням Закарпатського державного університету є підготовка фахівців з вищою освітою європейського рівня.

ЗақДУ ставить за мету інтеграцію до міжнародного академічного простору, враховуючи необхідність підвищення якості освітньої та наукової діяльності в університеті та посилення привабливості вишу для іноземних партнерів та інвесторів.

У галузі освіти ця мета передбачає: введення ЗақДУ у міжнародний освітній простір відповідно до критеріїв Болонського процесу; підвищення міжнародної академічної мобільності студентів, аспірантів та професорсько-викладацького складу; створення умов і забезпечення експорту освітніх послуг ЗақДУ; розвиток системи якості освіти відповідно до міжнародних стандартів якості; участь у міжнародній валідації та акредитації освітніх програм.

У сфері наукової діяльності інтеграція ЗақДУ до міжнародного академічного простору передбачає сприяння участі науковців університету в індивідуальних, колективних та мережевих міжнародних дослідницьких проєктах, залучення коштів зарубіжних наукових фондів і програм для проведення наукових досліджень, підвищення рівня мовної підготовки та навичок міжкультурного спілкування.

Досвід ЗақДУ засвідчує, що процес інтеграції вітчизняної освіти у європейський та світовий освітній простір потребує якісних змін, адже сучасне суспільство, яке пристосовується до проблем глобалізації, потребує чіткої відповіді на багато запитань і повною мірою розраховує на інноваційні наукові розробки, які формуються в процесі запровадження у навчально-

виховний процес вищої школи науково-технічних досягнень, новітніх технологій навчання.

Саме ці мотиви спонукали науковців ЗақДУ до поглибленого теоретичного осмислення шляхів реалізації основних завдань європейської інтеграції в освітній та науковій сферах. З метою дослідження пріоритетів, принципів та напрямів реформування вітчизняної вищої освіти, окреслення шляхів її інтеграції в європейський і світовий освітній простір, вироблення відповідних рекомендацій університет спільно з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту запровадив з 1999 року щорічні міжнародні науково-практичні конференції.

Матеріали конференцій, наукові розвідки їх учасників дозволили виробити аналітичні оцінки стану формування єдиного європейського освітнього і наукового простору, окреслити шляхи модернізації національної вищої школи, виокремити гальмівні чинники цього процесу.

З метою реалізації освітянської місії та інтеграції ЗақДУ в європейський освітній простір розроблено концептуальну модель розвитку міжнародної діяльності університету, у якій визначено мету здійснення цієї діяльності: розвиток міжнародного співробітництва для забезпечення підвищення його конкурентоздатності вузу на ринку освітніх послуг, підвищення міжнародного авторитету як високопро-фільного навчально-наукового центру, забезпечення якості освітньої та наукової діяльності ЗақДУ на рівні сучасних світових вимог.

Міжнародне співробітництво університет здійснює на підставі міжурядових угод в галузі освіти і науки, угод Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, прямих угод та договорів з іноземними партнерами.

Закарпатський державний університет приділяє особливу увагу інтеграції в міжнародну систему освіти

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

і науки шляхом їх реформування й вдосконалення та діяльності у напрямі наближення до стандартів і практики ЄС.

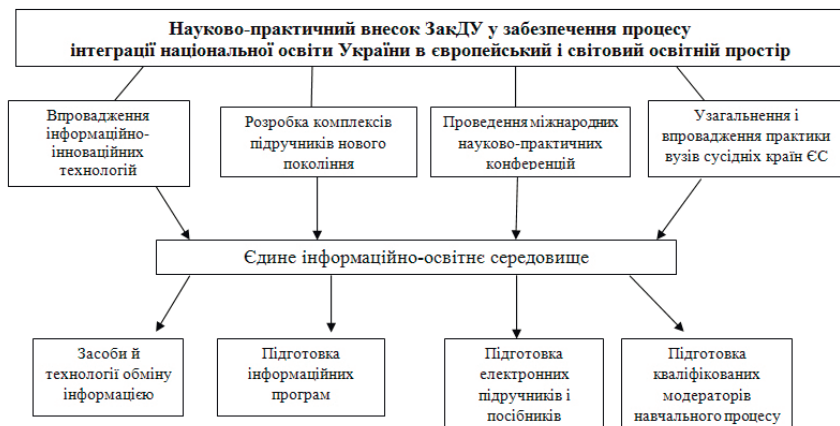
Університетом укладено та успішно виконується понад 30 угод про міжнародне співробітництво у сфері освіти і науки з вищими навчальними закладами та науковими установами Словаччини, Чехії, Польщі, Румунії, Угорщини, Франції, Німеччини та США. Серед них угоди з такими потужними вузами, як Кошицьким університетом ім. П.Й. Шафарика, Кошицьким технічним університетом, Братиславським економічним університетом та Інститутом суспільних наук Словацької Академії Наук, Вищою школою в Сладковічово та Міжнародним академічним товариством ім. М. Балудянського (Словаччина), Дебреценським університетом держави і права ім. Л. Кошута, Мішкольським університетом та Західноугорським університетом (Угорщина), Західним університетом ім. Васіле Голдіша, Інститутом Майкла-Тіффернуса (Німеччина) та Університетом в м. Ніцца - Софія Антіполіс (Франція) тощо.

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки в якості механізмів реалізації поставлених у ній завдань виокремлює такі, як розроблення ефективної системи навчально-методичного забезпечення освіти; створення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання; інформатизація закладів освіти та забезпечення їх доступу до світових інформаційних ресурсів; створення, видання та забезпечення навчальних закладів електронними засобами навчального призначення.

Розроблення і практичне впровадження зазначених механізмів ЗакДУ розглядає як один з оптимальних напрямів досягнення Україною єдиних європейських освітніх стандартів.

З метою підвищення інтенсивності застосування ІТ у навчальному процесі та активізації впровадження дистанційної форми навчання в університеті було створено Навчально-науковий інститут інформаційних технологій. Основні дослідження Інституту спрямовані на розробку комплексних проблем інтеграції дистанційних технологій у навчальний процес як способу створення єдиного освітнього простору.

Модель науково-практичного внеску ЗакДУ у забезпечення процесу інтеграції національної освіти України в європейський і світовий освітній простір наводить ректор університету проф. Ф.Г. Ващук [13] :

Висновки

В умовах світової глобалізації, конкурентності і мобільності Європою обрано інтеграційний інтелектуально-інноваційний шлях розвитку. Сутнісним проявом цього вибору став Болонський процес щодо створення європейського простору вищої освіти.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Україна, як одна з найбільших (і за населенням, і за територією) європейських країн не може перебувати поза цивілізаційними континентальними рухами.

Вітчизняна вища освіта активно інтегрується в європейський простір вищої освіти. Проте відбувається це непросто, з наявними як успіхами, так і труднощами та прорахунками, що, звісно, уповільнює наше входження в Європейську спільноту.

Загалом вища освіта України має певні здобутки у цій сфері: створено необхідну правову основу функціонування вищої школи, розроблено низку нормативно - правових актів з метою удосконалення системи вищої освіти, сформовано розгалужену мережу вищих навчальних закладів, оновлюється перелік професій, у навчальний процес стрімко входять сучасні інформаційні технології, поглиблюється міжнародна інтеграція.

Зазначене дозволяє зробити висновок про те, що, попри всі складності і протиріччя, потреба формування єдиного освітнього і наукового простору є об'єктивною і незворотною. Однак її реалізація вимагає посилення уваги до національних особливостей, створення умов для виявлення та задіяння в суспільне виробництво природних здібностей особи, їх розвитку, використання нових методів і методик, уникнення в навчальному процесі формалізму, бюрократизму, надмірної універсалізації його форм і методів.

Досвід Закарпатського державного університету засвідчує, що процес інтеграції вітчизняної освіти в європейський і світовий освітній простір потребує якісних змін. У ЗакДУ проводиться певна робота з вироблення і впровадження у навчальний процес і науково – дослідницьку діяльність механізмів адаптації вищої освіти до єдиних європейських стандартів і вимог.

Науково – практичний внесок ЗақДУ у забезпечення процесу інтеграції національної освіти у європейський і світовий освітній простір полягає у теоретичному осмисленні принципів і пріоритетів цього процесу, аналізу його теоретичних і практичних аспектів, виробленні практичних рекомендацій щодо складових забезпечення механізму інтеграції на 23 міжнародних науково – практичних конференціях. Важливе значення мають також такі аспекти цієї роботи, як впровадження в університеті інформаційно – інноваційних технологій, розроблення комплексів навчально – методичного забезпечення освітнього процесу (традиційного й електронного), засобів і технології обміну інформації, створення електронних підручників і посібників тощо.

Отже, зростає завдання з реформування вітчизняної освіти в Україні, її адаптування до європейських стандартів і вимог у світлі Болонського процесу потребують подальшої концентрації на дослідженні його актуальних проблем, зокрема у зв'язку з уточненням принципів і пріоритетів, пролонгації цього процесу до 2020 року. Подальшого скрупульозного аналітичного дослідження потребують насамперед визначальні умови ефективності запровадження Болонської системи в Україні.

Список використаних джерел

- 1) Табачник Д. Возвращение в современность. К новой государственной политике в сфере образования / Д. Табачник // "2000". – 2011. – №8. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://2000.net.ua/2000/aspecty/obrazovanie/71919>
- 2) Аномалія для Європи: в Україні на 47 мільйонів – 854 вищих навчальних закладів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lp.edu.ua/index.php?id=527&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=2313
- 3) Закон України "Про вищу освіту" (нова редакція). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/gr/obg/2011/proekt_zakonu_09_03_2011.doc
- 4) Цілі Розвитку Тисячоліття - Україна – 2010: Національна доповідь. Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_52412MDGS_UKRAINE2010_REP_ukr.pdf
- 5) Вища освіта України. Європейський вимір: стан, проблеми, перспективи: Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання підсумкової колегії Міністерства освіти і науки України / За ред. Я.Я.Болубаша. – К., 2008. – 103с.
- 6) Вергун В. Болонська система освіти в Україні / Вергун В., Ступницький О., Шейко Л., Бевзюк Є. // Геополітика України: історія та сучасність: зб.наук.пр. Вип 6. – Ужгород: ЗақДУ, 2011.– С.204.
- 7) Там само.– С.17.
- 8) Артёмов І.В. Взаємне визнання дипломів – необхідна умова створення єдиного європейського освітнього простору / Артёмов І.В., Гомонай Н.О. // Інтеграція в Європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / За заг. ред.. Ф.Г. Ващука.– Ужгород: ЗақДУ 2011.– 560с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір; Вип.16.»).– С.128-141.
- 9) Луговий В. Інтеграція в європейські простори вищої освіти і досліджень як складова геополітики України : успіхи і труднощі реалізації // Геополітика України : історія і сучасність: зб.наук.пр. Вип.1.– Ужгород: Ліра 2009.– С 255-270.

- 10) Товажнянський Л.Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Л.Л.Товажнянський, Є.І.Сокол, Б.В. Клименко. - Х.: ХПЦ, 2004.
- 11) Росул В.В., Кобаль В.І. Напрями вдосконалення освітньої системи в Україні у світлі Болонського процесу // Інтеграція в Європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука.– Ужгород: ЗақДУ 2011.– 560с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір; Вип.16.»).– С.97-107.
- 12) Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/>
- 13) Ващук Ф.Г. Наукове забезпечення процесу інтеграції в Європейський освітній простір: з практики роботи Закарпатського державного університету // Інтеграція в Європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука.– Ужгород: ЗақДУ, 2011.– 560с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір; Вип.16.»).– С.21.

А. Безверхний. Проблемы адаптации высшего образования в Украине к европейским стандартам и требованиям (например Закарпатского государственного университета).

В статье рассматриваются направления реформирования отечественного образования в свете Болонского процесса. Проанализированы преимущества и вызовы, которые несет внедрение Болонской системы для высших учебных заведений Украины.

Внимание сосредоточено на образовательной и научной деятельности высших учебных заведений Украины, в частности Закарпатского государственного университета, по реализации задач интеграции в европейское и мировое образовательное пространство.

Ключевые слова: интеграция в европейское образовательное пространство, Украина, Европейский Союз, Болонский процесс.

A. Bezverkhniy. Problems of adaptation of higher education in Ukraine to European standards and requirements (in the Transcarpathian State University).

The article deals with ways of reforming the national education in light of the Bologna process. The advantages and challenges in the introduction of the Bologna system for universities in Ukraine are analysed.

Attention is focused on educational and research activities of universities in Ukraine, including the Transcarpathian State University, concerning the objectives of integration into European and world educational space.

Keywords: *integration into the European educational space, Ukraine, European Union, Bologna process.*